משניות מבוארות

מַסֶּכֶת מִקְוָאוֹת פרק א

פְּרֶק א כְּתַב הָרַמְבַּ"ם: כְּשֶׁהִשְׁלִים הַמִּשְׁנֵיּוֹת וְהָאִיר תֹּעֵלַת הַטָּהֲרָה מִתָּם, וְדִבֵּר עַל טֻמְאוֹת קַלּוֹת. הִבִּיא אַחַר כָּךְ דִּינֵי טָהֳרָה. וְסִדֵּר אַחַר טָהֳרוֹת מִקְוָאוֹת. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. מִקּוה נִקְרָא מַיִם מְכֻנָּסִים בְּגוּפוֹ אוֹ בְּבוֹר. **א) שֵׁשׁ מַעֲלוֹת בְּמִקְוָאוֹת זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ, וְזוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ.** כָּל אַחַת מַעֲלָה מִחֲבֵרְתָּהּ, כְּדַמְפָרֵשׁ לְהַלָּן: א) **מֵי גְבָאִים,** חֲפִירָה שֶׁבַּקַּרְקַע הַמְכֻנָּסִים בָּהּ מַיִם שֶׁאֵינָן שְׁאוּבִין, וְהֵן פְּחוֹת מֵאַרְבָּעִים סְאָה שֶׁהוּא שְׁעוּר מִקְוֶה, וְנִקְרָאִים "גְּבָאִים" עַל שֵׁם הַכָּתוּב (ישעיה ל, יד) "מַיִם מִגֻּבָּא", **שֶׁתָּה** אִישׁ **טֻמְאָה** מִן הַמַּיִם שֶׁבַּגֻּבָּא, **וְשָׁתָה** אַחַר כָּךְ **טָהוֹר** מִן הַמַּיִם. **טָמֵא** הַטָּהוֹר, לְפִי שֶׁנָּפְלָה טִפָּת מַיִם מִפִּיו שֶׁל הַטָּמֵא לְתוֹךְ הַמַּיִם, וְחִיְּשִׁינוּ שֶׁמָּא שְׁתָה הַטָּהוֹר אֶת הַטִּפָּה וְנִטְמָא, דְּהֲשׁוּתָה מְשַׁקִּין טְמֵאִין פּוֹסֵל אֶת הַתְּרוּמָה, וְהוּא מ"ח דָּבָר שֶׁנִּזְרוּ בּוֹ בְּיָם, כְּדְאִיתָא בְּמַסֶּכֶת שַׁבָּת (יג. ב). וְכֵן אִם **שָׁתָה טָמֵא** מִן הַמַּיִם וּ**מִלֵּא** אַחַר כָּךְ **בְּכֵלִי** שֶׁהוּא **טָהוֹר** מַיִם מִן הַגֻּבָּא, **טָמֵא** הַכֵּלִי, דְּחִיְּשִׁינוּ לְאוֹתָהּ טִפָּה כַּדִּפְרֵשְׁנוּ, וְנִטְמָא הַכֵּלִי, שֶׁהַכֵּלִים מִטַּמְּאִין בְּנִגְיעַת מַשְׁקִין טְמֵאִין. וְכֵן הַדִּין אִם **שָׁתָה טָמֵא** מִן הַגֻּבָּא **וְנָפַל** אַחַר כָּךְ **כֹּבֶד שֶׁל תְּרוּמָה** בְּתוֹךְ הַגֻּבָּא, **אִם הִדִּיחַ** אֶת הַכֹּבֶד בְּמַיִם, חֲרֵי הֶחְשִׁיבוּ לְמַיִם וְלָכֵן **טָמֵא** הַכֹּבֶד, דְּאִין מֵי גְבָאִים עָלוּלִין לְקַבֵּל טֻמְאָה עַד שֶׁיִּתְּפְלְשׁוּ, וְלֹא **לֹא הִדִּיחַ, טָהוֹר.** דְּאִין מֵי גְבָאִים מְקַבְּלִין טֻמְאָה עַד שֶׁיִּתְּפְלְשׁוּ. **ג) נָפְלוּ מַיִם טְמֵאִים** לְתוֹךְ מַיִם שֶׁהֵן **טְהוֹר** מִן הַמַּיִם, חֲרֵי הוּא **טָמֵא.** וְאִם **נָפְלוּ מַיִם טְמֵאִים וּמִלֵּא** מַיִם הַנִּמְצָא **בְּכֵלִי** שֶׁהוּא **טָהוֹר, וְלֹא הִדִּיחַ טָמֵא.** דַּיְקָא שֶׁהוּא **טָהוֹר.** וְאִם **נָפְלוּ מַיִם טְמֵאִים וּמִלֵּא** מַיִם הַנִּמְצָא **בְּכֵלִי** שֶׁהוּא **טָהוֹר, וְהִדִּיחַ הִדִּיחַ טָמֵא.** דַּיְקָא שֶׁהוּא **טָהוֹר.** וְאִם **נָפְלוּ מַיִם טְמֵאִים וּמִלֵּא** מַיִם הַנִּמְצָא **בְּכֵלִי** שֶׁהוּא **טָהוֹר, וְלֹא הִדִּיחַ טָמֵא.** דַּיְקָא שֶׁהוּא **טָהוֹר.** וְאִם **נָפְלוּ מַיִם טְמֵאִים וּמִלֵּא** מַיִם הַנִּמְצָא **בְּכֵלִי** שֶׁהוּא **טָהוֹר, אִם הִדִּיחַ הִדִּיחַ טָמֵא.** אֲפִילּוּ דְּסוּבַר הַגְּאוֹן דְּלָעֵיל, דְּסוּבַר דְּבָכֹל אֵלּוּ שֶׁאֵינָן טְפָּה מִן הַמַּיִם הַטְּמֵאִים וְנִדְבַּק בְּכֹבֶד וְטִמְּאָתוּ, הַיְנוּ בְּשָׁעָה שֶׁהוּא אוֹמֵר שֶׁנִּדְבַּק מִן הַטִּפָּה שֶׁבְּפִיו הַטָּמֵא, וּבְשָׁעָה מִן הַכֵּלִים אוֹ מִן הַמַּשְׁקִין הַטְּמֵאִים, חִיְּשִׁינוּ שֶׁמָּא לְבַסּוֹף כְּשֶׁנִּפְלוּ כָּל הַמַּיִם נִשְׁתַּיְּרָה הַטִּפָּה הַהִיא עַל הַכֹּבֶד וְטִמְּאָתוּ. **ד) נָפַל לְתוֹכוֹ** לְתוֹךְ מֵי הַגֻּבָּא **מֵת, אוֹ שֶׁהָלַךְ בְּהֶן אָדָם הַטָּמֵא וְשָׁתָה אַחַר כָּךְ אָדָם טָהוֹר, וְהָיָה הָאָדָם הַטָּהוֹר,** שֶׁאֵין מֵי גְבָאִים עָלוּלִין לְקַבֵּל טֻמְאָה עַד שֶׁיִּתְּפְלְשׁוּ כְּדַאֲמַרְן לְעֵיל. **אֲחָדָן מֵי גְבָאִין אֶחָד מִן הַמַּיִם אֲשֶׁר הֵם מְכֻנָּסִין בְּגוּפוֹ אוֹ בְּבוֹר. מֵי שִׁיחִין הֵם בְּרוּת עֲגוֹלִין, אוֹ מֵי מַעְיָנוֹת שֶׁהֵם חֲפִירוֹת שֶׁהֵן מְכוּסוֹת וְיֵשׁ לָהֶן פְּתָח, אוֹ מֵי תַּמְצִיּוֹת,** מַיִם שֶׁמִּתְמַצִּין מִן הֶהָרִים וְנִקְבָּצִים בְּעֵמֶק, וְהֵיְנוּ כְּגוֹן **שֶׁפְּסָקוּ** הַנְּשָׁמִים וּפִסְקוּ הֶהָרִים מִזְּחִילָתָן, **וּמִקְוָאוֹת שֶׁאֵין בָּהֶן אַרְבָּעִים סְאָה,** (וְנִרְאֶה דְּקָאֵי אֲפִלּוּ הָנֵי דְּלָעֵיל שֶׁאֵין בָּהֶם אַרְבָּעִים סְאָה (תפארת ישראל)). **בְּשֵׁעַת הַגְּשָׁמִים הֹכֵל טָהוֹר,** כָּל זְמַן שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִים שֶׁאָדָם טָמֵא שָׁתָה מִשָּׁם, כֵּיוָן שֶׁהַמַּיִם שֶׁכִּיחִין בְּכָל מָקוֹם, לֹא חִיְּשִׁינוּ שֶׁמָּא אָדָם טָמֵא שָׁתָה מִשָּׁם. וּבְרֹא"ש הַטַּעַם שֶׁבִּשְׁעַת הַגְּשָׁמִים אֵין בְּנֵי אָדָם הוֹלְכִין בְּדְרָכִים. וְאִם **פְּסְקוּ הַגְּשָׁמִים, הַקְּרוּבִים לְעִיר וּלְדֶרֶךְ, טְמֵאִים,** דְּהֵיְנוּ דְּלֹא שְׁכִיחִי מִינָא חִיְּשִׁינוּ שֶׁמָּא שָׁתָה אָדָם טָמֵא אוֹ מֵלֵא בְּכֵלִי טָמֵא. **וְהָרְחוֹקִין טְהוֹרִין, עַד שֶׁיֵּלְכוּ** שָׁם **רֹב בְּנֵי אָדָם,** הַיְנוּ עַד שֶׁיַּרְבּוּ שָׁם הוֹלְכֵי דְּרָכִים. (וּבְתִפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל מִפְּרֵשׁ אֶחָד מִרֹּב בְּנֵי אָדָם, וְעַיֵּן שָׁם). **ה) מאימתי שֶׁהָרָנוּן** שֶׁל מֵי גְבָאִים הַקְּרוּבִים וְהָרְחוֹקִים, הֵיְנוּ מִשֶּׁמַּחֲזִילָן הַנְּשָׁמִים מאימתי הֵן יוֹצְאִין מִמְּצוּתָן לְטַהֲרָה, **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים מִשִּׁירְדוּ** הָיְנוּ מִשֶּׁיֵּרְדוּ גְּשָׁמִים מְרַבִּין וְיָרְבוּ בַּיָּם הַמַּיִם שֶׁהָיוּ בְּהֶן מִקֹּדֶם, **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים,** כְּדַאֲמַרְן שֶׁל שִׁפַּת הַגֻּבָּא. **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, רִבּוּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שִׁטְּפוּ,** הַיְנוּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא יָצְאוּ לְחוּץ, כֵּיוָן שֶׁרָבוּ עַל הַמַּיִם שֶׁהָיוּ בְּהֶן מִקֹּדֶם, כְּבָר טְהוֹר. **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא רִבּוּ** מֵי גְשָׁמִים עַל הַמַּיִם שֶׁהָיוּ בְּהֶן מִקֹּדֶם, כְּבָר טְהָרָה. מִי גְבָאִין **כְּשֵׁרִין לַחֲלֹה** לְלוֹשׁ בְּהֶן וּלְבַשֵּׁל בְּהֶן חַלָּה, **וְלֹטֹל מֵהֶן לְיָדַיִם.** לָכֵל דָּבָר הַצָּרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם. עַד כָּאן דִּבֵּר הַתַּנָּא מִדִּין מֵי גְבָאִים. **ו) מִמְּצוּתָן** מִן הֶהָרִים מִזְּחִילָתָן, אִם **שָׁתָה טָמֵא וְשָׁתָה** אַחַר כָּךְ **טָהוֹר,** חֲרֵי הוּא **טָהוֹר,** דְּהַמִּים הַמְכֻנָּסִים בְּעֵמֶק שֶׁהֵיְתָה הַטִּפָּה הַטְּמֵאָה בְּתוֹכָן, בְּגֻבָּא. וְכֵן אִם **שָׁתָה טָמֵא וּמִלֵּא** אַחַר כָּךְ **בְּכֵלִי טָהוֹר,** חֲרֵי הוּא **טָהוֹר.** וְכֵן אִם **שָׁתָה טָמֵא וּמִלֵּא** מַיִם הַנִּמְצָא **בְּכֵלִי טָהוֹר, אַף עַל פִּי שֶׁהִדִּיחַ** הַכֹּבֶד בְּתוֹךְ הַמַּיִם, חֲרֵי הוּא **טָהוֹר.** וְכֵן אִם **מִלֵּא בְּכֵלִי טָמֵא וְשָׁתָה טָהוֹר** מִן הַמַּיִם. חֲרֵי הוּא **טָהוֹר.** וְכֵן **מִלֵּא בְּכֵלִי טָמֵא וּמִלֵּא אַחַר כָּךְ בְּכֵלִי טָהוֹר** חֲרֵי הַכֵּלִי **טָהוֹר.** וְכֵן **מִלֵּא בְּכֵלִי טָמֵא וְנָפַל כֹּבֶד שֶׁל תְּרוּמָה, אַף עַל פִּי שֶׁהִדִּיחַ** חֲרֵי הוּא **טָהוֹר. נָפְלוּ מַיִם טְמֵאִים וְשָׁתָה טָהוֹר, וְנָפַל כֹּבֶד שֶׁל תְּרוּמָה, אִם הִדִּיחַ הִדִּיחַ טָמֵא.** דַּיְקָא שֶׁהוּא **טָהוֹר.** וְאִם **נָפְלוּ מַיִם טְמֵאִים וּמִלֵּא** מַיִם הַנִּמְצָא **בְּכֵלִי** שֶׁהוּא **טָהוֹר, וְלֹא הִדִּיחַ טָמֵא.** דַּיְקָא שֶׁהוּא **טָהוֹר.** וְאִם **נָפְלוּ מַיִם טְמֵאִים וּמִלֵּא** מַיִם הַנִּמְצָא **בְּכֵלִי** שֶׁהוּא **טָהוֹר